

INTERNATIONAL
DEBAT & ANALYSERedaktør: Flemming Rose
flemming.rose@jp.dk

I samarbejde med

The Washington Post

Dansk Institut For Internationale Studier

Har PET fået
licens til at dræbe?

Var droneangrebet på den amerikanskfødte terrorist Anwar al-Awlaki en eksekvering af en dødsdom uden rettergang og derfor i strid med retsstatens principper? Det mener flere amerikanske eksperter, som har kritiseret Obama-administrationens såkaldt "målrettede drab".

LARS ERSLEV
ANDERSEN
international@jp.dk

Den amerikanske yemenit Anwar al-Awlaki stod i sine sidste leveår øverst på de vestlige efterretnings-tjenesters lister over farlige personer. Ikke fordi han var Al Qaida-leder, for det var han formelt ikke, eftersom Al Qaida aldrig bekræftede ham som leder, men dog havde ham i forslag. Selvom han var tæt på et par mislykkede angreb mod Vesten, var hans force næppe operativ gennemførelse af terrorisme.

Når han i de sidste år af sit liv alligevel blev fremhævet som en af de vigtigste fjender af Vesten blandt Al Qaida-terroristerne, skyldtes det hans evner som ideolog og inspirator. Han var en væsentlig bidragsyder til internetmagasinet Inspire, der på engelsk formidlede Al Qaidas ideologi, opskrifter på bomber samt ikke mindst opfordrede muslimske sympatisører i Vesten til at gennemføre aktioner på egen hånd: soloterrorisme, som PET har kaldt det, eller freelance jihad, som jeg tidligere har kaldt det.

Han publicerede også artikler om Muhammed-krisen ledsaget af en dødsliste, der talte flere danskere med tilknytning til Jyllands-Posten. Den etbenede tjetjenske belgier, Loris Dukajev, der forsøgte at sende en brevbombe til Jyllands-Posten, kunne udmærket være inspireret af de opfordringer, som Awlaki specialiserede sig i at levere.

Derfor var han farlig, men giver det stater som USA og Danmark ret til uden videre at dræbe ham? Det synes et par af kongerigets fremmeste juridiske eksperter at mene med henvisning til, at Danmark er i krig mod Al Qaida og Taliban i Afghanistan, hvilket ifølge dem gør Awlaki til et legitimt militært mål – også selvom han hverken er talibaner eller medlem af Al Qaidas ledelse og slet ikke befinder sig i Afghanistan eller for den sags skyld i Pakistan, men tusinder af kilometer væk i den yemenitiske ørken.

Selvom man med god ret kan betvivle, at Awlaki skulle være et legitimt militært mål for såvel USA som Danmark, kan man vel yderligere tilføje det aspekt, at det er forsvaret, der bekæmper militære mål og ikke Politiets Efterretningstjeneste. Det synes også at være synspunktet hos PET selv, jf. den presmeddelelse, PET's chef Jakob Scharff udsendte søndag 7. oktober, hvor PET afviser at have deltaget i en militær operation i Yemen.

Men har PET lov til at medvirke gennem brug af en agent til at lokalisere militære mål, som så rammes af f.eks. CIA? Med andre ord har PET lov til at medvirke ved planlægningen og gennemførelsen af drab på civile i andre lande? Det kan jeg ikke forestille mig.

Problemstillingen rejser sig, efter at Morten Storm, tidligere Bandidos-rocker, jihadist og PET-kilde til

Jyllands-Posten ikke blot fortæller, men i vid udstrækning dokumenterer, at han som PET-kilde i samarbejde med CIA har bidraget til en amerikansk plan om at opspore og dræbe Anwar al-Awlaki. Awlaki blev ramt af et droneangreb den 30. september 2011 og døde på stedet.

Navnlig under Barack Obama har USA optrappet strategien med at bruge "målrettede drab": Det er en kendt sag, at en lille gruppe i Obamas sikkerhedskabinet udarbejder lister over personer, som de mener er terrorister og derfor skal dræbes. Det sker så primært ved hjælp af ubemandede fly, droner, som CIA har placeret på baser i Mellemøsten og Sydasiens og som opereres fra USA.

Mens George W. Bush beordrede 40 droneangreb har Obama givet grønt lys mere end 300 gange og måske snarere tættere på 400. De

fleste rammer talibanere i Pakistan og ca. en tredjedel har været rettet mod Al Qaida-folk. Men der dræbes i forbindelse med angrebene også civile i et ukendt omfang.

De mange amerikanske droneangreb i Pakistan har fundet sted uden større bevågenhed og diskussion – uden for Pakistan, vel at mærke. I amerikanske og danske medier har man langt hen ad vejen begrænset sig til at konstatere, at nu er den og den terrorist dræbt. Strategien har også vist sig effektiv over for Al Qaida, der i dag regnes for at være mere eller mindre i opløsning.

Som minimum må man kræve en uvildig juridisk kontrol, men dette har Obama hidtil afvist.

Men da Anwar al-Awlaki blev likvideret, rejste der sig i USA en lidt større diskussion – Awlaki var nemlig amerikansk statsborger, og det er jo en helt anden sag end en eller anden pakistaner eller statsløs palæstinenser, forstås.

Obama-regeringen var bevidst om det prekære i at dræbe en amerikansk statsborger uden retssag eller legal domsfældelse, så der blev udarbejdet et juridisk notat (legal memo), som stadfæstede, at præsidenten bemyndigede CIA til at dræbe Awlaki, der blev anset som en direkte trussel mod USA, for så vidt han ikke kunne pågribes i live. Der er dog intet i det materiale, der er kommet ud om omstændighederne af drabet på Awlaki, der tyder på, at der blev gjort noget forsøg på at pågribe ham.

Ifølge New York Times-journalisten David E. Sanger bad Obama i begyndelsen af 2010 sin chefjurist i Udenrigsministeriet, Harold Koh, om at udarbejde et notat, som skulle redegøre for det legale grundlag for CIA's droneprogram og målrettede drab. Det gjorde han med henvisning til retten til selvforsvar og til den lov, som den amerikanske kongres vedtog i

2001 efter terrorangrebene 11. september og som bemyndigede den amerikanske regering til at bruge militære midler i kampen mod Al Qaida.

Man kunne i forlængelse heraf skelne mellem »lovlige udenomsjuridiske drab« over for »ikke-lovlige udenomsjuridiske drab«. De første var lovlige dødsdomme uden rettergang begrundet i, at en gruppe i regeringen havde beviser for, at den dømte var terrorist, mens der ikke foreligger den slags beviser i de »ikke-lovlige udenomsjuridiske drab«.

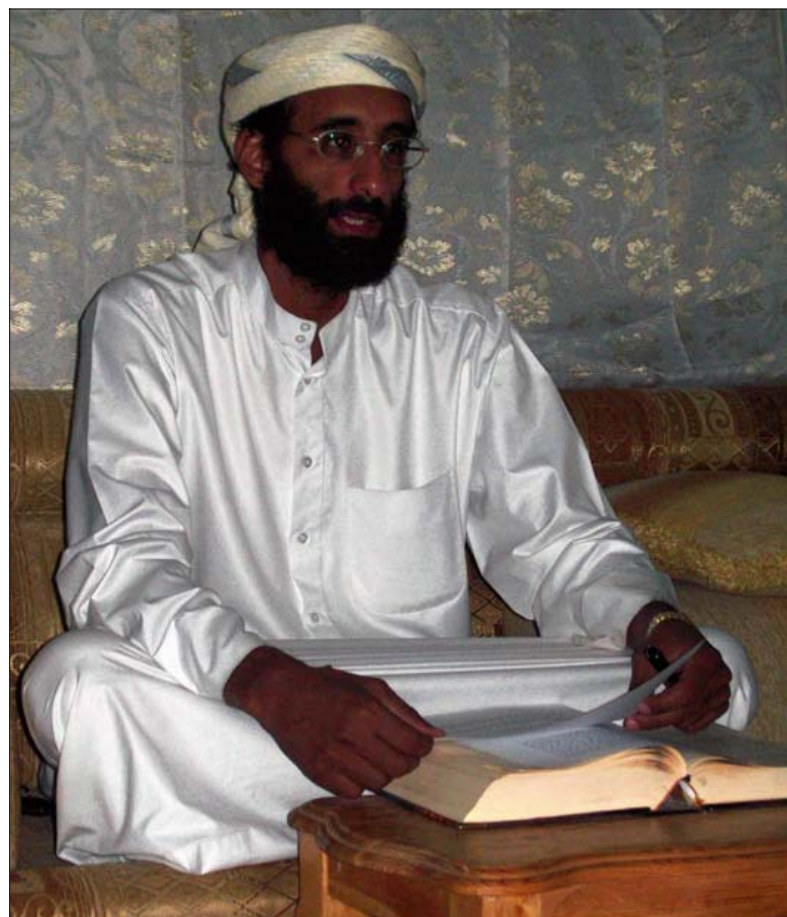
Der er imidlertid mange kyndige eksperter i USA, der betvivler Kohs og Obama-regeringens argumentation. De peger på, at målrettede drab er dødsdomme uden rettergang og derfor i strid med både amerikansk lov, den amerikanske forfatning og et præsidentielt forbud mod at anvende politiske drab i efterretningsoperationer. Mange vil tillige hævde (i modsætning til nogle danske folkerets eksperter), at målrettede drab er i strid med folkeretten.

Målrettede drab – dødsdomme uden rettergang – har vist sig effektive i kampen mod Al Qaida som organisation. Men det gør dem ikke lovlige. At en regering udarbejder hemmelige dødslistes, som ingen uvildige instanser har adgang til, og som danner grundlag for, at en præsident kan give sin efterretningstjeneste bemyndigelse til at udføre statslige målrettede drab er hverken foreneligt med en retsstat eller et demokrati endsigte et liberalt demokrati.

Som minimum må man kræve en uvildig juridisk kontrol, men dette har Obama hidtil afvist.

Har Morten Storm ret i sin fortælling om, hvordan han som PET-agent hjalp CIA med at lokalisere Awlaki, så han kunne dræbes, er det absolut tvivlsomt, om PET i dette tilfælde har opereret inden for de beføjelser, som den danske retsstat tillader efterretningstjenesten at arbejde under.

Lars Erslev Andersen er seniorforsker ved DIIS med ekspertise i Mellemøsten og terrorisme.

Da Anwar al-Awlaki blev likvideret, rejste der sig i USA en større diskussion. Awlaki var nemlig amerikansk statsborger, og det er jo en helt anden sag end en eller anden pakistaner eller statsløs palæstinenser. Arkivfoto: Muhammad ud-Deen/AP